

MacDonaldisació legislativa i la conspiració del poder

JOSÉ BONET NAVARRO

CATEDRÀTIC D'UNIVERSITAT (UVEG)

ACADÈMIC DE NÚMERO DE LA REAL ACADEMIA DE CULTURA VALENCIANA

Certes idees poden semblar inexplicables, absurdes i, en els casos més extrems, aplegar a ser considerades com trastorns delirants. Aixina podria calificar-se la denominada com teoria de 'la conspiració del poder'. Es tracta d'un tema que, per cert, ja ha donat argument a pel·lícules d'intriga i roses, com la més be irrellevant 'Echelon Conspiracy', dirigida en 2009 per Greg Marcks. Però algunes d'estes idees, a pesar de presentar-se com aparentment paranoiques, ocasionalment podrien no ser fruit de meres frustracions i la baixa autoestima derivada, ni, especialment en aquells més narcisistes, d'uns prejuïns convincent relatiu a causes exògenes sobre uns mals que no són capaços d'explicar d'un altre modo. Pel contrari, en ocasions podrien perfectament fundar-se en indicis i fets trets de la realitat. I es que el poder, en forma de negligència, arbitrariedad, eventuals dosis de corrupció, excessiva inaccessibilitat, manifestant-se en creixent deshumanisació compensada sols per una burocràcia que continuament es justifica a sí mateixa i, sobretot, per mig de un desorbitat i promiscu desenvolupament legislatiu, potser podria estar d'alguna forma conspirant contra les persones. Sent aixina, l'asfixiant i desesperat argument de la inacabada novel·la 'El Proceso' ('Der Prozess' en la versió original) del celebrat Kafka, més que com a simple malensoni de bancari genial, podria ser correctament interpretat al final com una espècie de premonició.

No vaig a ser yo qui justifique certs comportaments, sense dubte reprochables o, a lo manco, criticables. Cap professor universitari deu contractar treballs d'assessorament com persona jurídica, ni tampoc com persona física. Sense inexplicables sobres ni discretes transferències, procedix contractar a través de la mateixa Universitat, qui autorisa, factura, reté, cobra i, per últim, paga al professor a través de la pròpia nòmina. Ara be, quan, per exemple, veus i escoltes al ministre de la facenda espanyola, en pose més propensa a Montgomery Burns que al professor Hubert Farnsworth i casualment de manera molt oportuna, posar en dubte que determinats mijos de comunicació, tertulians o actors estiguen al corrent del pagament d'imposts; o també quan, en general, el mateix afirma que «qui estiga inquiet és que li passa alguna cosa», disculpen-me, però la teoria de la conspiració del poder sembla que pot ser més que una simple hipòtesis.

En l'obra 'McDonaldization of Society', publicada el 1995 pel sociòleg nordamericà George Ritzer, es constata la tendència social a exacerbar un procés de racionalisació formal que, en el seu moment, va derivar en la sempiterna burocràcia. El títol d'esta obra resulta oportú també per a calificar la tendència del nostre ordenament jurídic actual. En efecte, la legislació espanyola, i com no també la valenciana, destaca per estar 'motorisada', tendir a la producció, ser aparentment supèrflua i banal, excessiva o, com gràficament diu Boix Palop, «elaborada con pautas cada vez más semejantes a una cadena de producción, opresiva y paulatinamente omnicompresiva de la actividad social y económica». En fi, en tèmens generals, contem en una 'fast legislation', especialment visible en el dret administratiu però no sols, d'infima qualitat, en la que fonamentalment prima la quantitat, el 'low cost', i el 'copy and paste'. No obstant, esta tiramenga de qualificatius pot re-

sultar benevolent perquè l'excés legislatiu va més allà de una simple 'gàbia de ferro' que, en la concepció weberiana, conduïx a la paràlisi, escassa innovació, atrofiada imaginació i pobra activitat social. En realitat, és encara pitjor perquè, si be se mira, la verborrea legislativa representa ser una verdadera 'espasa de ferro'.

En la vocació a regular-ho tot, la legislació s'establix en extraordinària i no sempre lògica ni adequada exigència. Fins al punt és aixina que el seu compliment escrupulós, per difícil, aplega a ser excepcional en la generalitat dels casos. No obstant, eixa exigència mai eximix de generar un règim repressiu particularment sever. Eixemples hi ha molts. Em deya un jure d'instrucció valencià -actualment 'estrella'-, que des de que nos alcem fins que nos gitem cometem una mija d'entre quinze a vint infraccions tant administratives com penals. A continuació em tranquil·lisa dient: «en el teu cas, com està tot el dia escrivint en l'ordenador, solament la mitat» (ho matisava, provablement, perquè llavors encara no hi havia internet, blogs, ni xarxes socials). I no sembla que açò amaine, sino tot lo contrari. Cada dia es regulen àmbits més inimaginables. Fa algun temps, es va generar una polèmica perquè un ajuntament català havia impost una multa a un jove per arreplegar aigua d'una font pública; o sense anar mes llunt, el 9 d'abril de 2015 este mateix periòdic donava la notícia de que l'Ajuntament de València multaria per tirar tovalloles higièniques per l'inodor... En fi, pareix clar que cada dia més normes van massificant el blindatge normatiu i el castic per la seua infracció. Al mateix temps, el propi sistema es regenera i paulatinament es perfecciona. Unes voltes millora comprovant com l'administrat conseguix vorejar la seua asfixiant exigència a través dels cada volta més escassos giragonses i carcavons legislatius; i altres voltes, la millora ve a pur de rebre resolucions judicials que, encara donant la raó als administrats, posen en evidència les debilitats normatives, de manera que venen a enenyar com reforçar-les. El poder legisla, i s'ho guisa cada vegada millor.

No obstant, pel moment no cal alertar-se massa. Llevat quan puntualment interessa recaptar, siga per incapacitat, negligència, inoperància, desinterés o per altres raons equivalents, no és general fer us de l'arma de represió que estem deixant construir. En realitat, la clau està en no fer us general d'este control ni, per tant, tampoc sancionar sistemàticament. En el moment que el compliment de la immensitat legislativa siga de fet impossible, i les sancions no es puguen assumir pel comú de les persones, serà quan l'arma en construcció estarà consumada. Solament serà qüestió de temps que, en tot este entramat de perversa racionalitat, qui maneja els fils del poder -el primer 'criptofasciste', de qualsevol color, que s'allumene-, pugua fer complir selectivament l'ordenament jurídic front a l'advers o al divers; front al contrincant polític; front al tertulià que opina lo que no agrada; front a l'actor que manifesta opinions divergents; front a tot aquell que mantinga una opció religiosa, sexual, ètica, filosòfica, política... distinta; o, senzillament, en un exercici de cego paroxisme, front a qui es considere oportú per qualsevol motiu. En tot, podem estar relativament tranquils perquè l'esclavitud serà sempre transparent i rabiosament llegal.